

Bygdemiljøpakkene - nyhetsbrev

5. utgave - Januar og februar 2023

Følgforskning og evaluering av BMP

Vi har nå hatt en prosess med valg tilbyder for følgforskning av Bygdemiljøpakkearbeidet, og vårt valg har falt på en av de syv tilbyderne. Vi har utsatt utgivelsen av januar utgaven av nyhetsbrevet for å kunne si hvem dette ble, men pga formelle hensyn har det tatt såpass langt tid at vi nå heller må komme med denne kunngjøringen i neste nummer.

Uansett vil forskerne starte opp umiddelbart med litteraturstudier, og senere intervjuer og deltakende observasjon. De mest sentrale personene i kommunene og fylkeskommunen vil måtte forvente å få telefoner om intervju, og forespørsler om deltakelse på så vel digitale som fysiske møter i arbeidspakkene.

Bygdemiljøpakkene inspirerer frivillige organisasjoner

Et kjennetegn for det vi jobber med og for det som har dukket opp som samfunnsfloker, er at temaene er et fellesansvar, på tvers av forvaltningsnivåer, mellom offentlige aktører og sivilsamfunnet. Det er mao. ikke offentlig tjenesteutvikling vi jobber med. I den sammenheng må vi finne andre arbeidsmåter, som involverer hele lokalsamfunnet. Samskaping mellom frivillige organisasjoner, næringsliv, private, kommunen og fylkeskommunen om utvikling av kommunen, er derfor bærebjelken og metoden i bygdemiljøpakkearbeidet.

For alle tre kommuner er lokalsamfunns- og stedsutvikling hovedmålsetningen med bygdemiljøpakkene. Dette er et tema som tradisjonelt også engasjerer frivillige organisasjoner og lokalmiljøet sterkt. Bygdemiljøpakkene har slik sett hatt ringvirkninger, og særskilt inspirert frivillige organisasjoner. Vi har registrert betydelig flere innspill og søknader om tilskudd til ulike tiltak innen kulturarv, opplevelser og friluftsliv fra historielag, velforeninger og andre frivillige organisasjoner enn tidligere. Dette er også oppgaver som ligger i fylkeskommunens oppgaveportefølje, med mange ulike tilskuddsordninger. Vi tror imidlertid katalysatoren for det engasjementet vi ser er direkte utløst av informasjon og veiledning gjennom medvirkningsprosesser i bygdemiljøpakkearbeidet, og dernest i det mulighetsrommet som ligger i bygdemiljøpakkene og tilskuddsmidler.

I dette nyhetsbrevet ser vi nærmere på noen av de ulike lokale og frivillige initiativene som nå integreres i bygdemiljøpakkene.

Kulturarv og opplevelser engasjerer

Rollag

Rollag kommune ser behov for å skape et samlet miljø for kulturbasert aktivitet og formidling. Kommunen har de siste tre årene hatt en sterk økning i kulturaktiviteter, med rundt 60 konserter med blant annet internasjonale artister, titalls foredrag, samlinger og håndverkskurs. Gjennom bygdemiljøpakkearbeidet ønsker kommunen å teste ut en mer interaktiv samskapende samarbeidsmodell mellom frivillige organisasjoner, næringsliv, kommunen og fylkeskommunen for kulturforvaltning og formidling. Målet er å skape lokalt eierskap til egen kulturarv, legge til rette for næringsutvikling, skape bolyst og større besøksattraktivitet.

Arbeidet med kultur og identitetspakka i Rollag har medført et bredt partnerskap med en rekke ideelle-, og kommersielle organisasjoner og etater i både kommunen og regionen. Kommunen går også nye veier i samarbeid med frivillige i å integrere flyktninger og nye innflyttere i kommunen. Sentralt i dette arbeidet er Middelaldersentret som drives av frivillige på dugnad. De har nå ca. 200 medlemmer (dvs. at hele 14 prosent av innbyggerne i kommunen er med). Hver tirsdag har de håndverksskvelder, hvor flyktninger og barn og ungdom er invitert sammen med andre deltakere.

I samarbeid med fylkeskommunen, Fortidsminneforeningen, og historielaget har det også vært flere kurs i håndverksteknikker for håndverkere i kommunen. Dette er viktig for å ta vare på bygdas kulturarv.

Flere av kulturarvprosjektene grenser over til friluftsliv. Det gjelder blant annet rydding, merking og skilting av Laktervedveien (destinasjon/Trillemarka), og (Tjodeveien, Kjemhus gravfelt) (destinasjon/Veggli), samt opparbeiding av historisk vandrerute. Rollag kommune har også søkt Miljødirektoratet om statlig sikring av nedre del av Nordmannslepa (fra Veggli sentrum).

Aremark

Aremark har et svært aktivt historielag med 134 medlemmer, det vil si at 10 prosent av befolkningen i kommunen er med i historielaget. Historielaget forvalter en stor bygningsmasse og en stor samling av gjenstander. Historielaget er helt sentralt i det frivillige arbeidet i kommunen, og har også engasjert seg i integreringsarbeidet for flyktninger og nyinnflyttede. De planlegger nå en rekke aktiviteter som skal være en møteplass mellom nye innflyttere og kommunens øvrige innbyggere. Kommunen har også et senter for Permakultur (Bøensætre), og et historisk kulturarv sted «Strømsfoss». Gjennom et bredt samarbeid ønsker kommunen å bruke disse stedene til å engasjere lokalbefolkningen til aktiviteter, tiltrekke seg næringsliv og offentlige aktører som kan skape nytt liv, ta vare på gamle hus, videreutvikle Fossby som landsby og gjennom det skape et attraktivt lokalsamfunn til glede for innbyggere og besøkende.

Aremark kommune er allerede godt i gang med realisering av målene, og involvering av lokalbefolkningen. Det er etablert et samarbeid mellom frivillige organisasjoner, næringsliv, private, halvoffentlige virksomheter, kommunen og fylkeskommunen. Søknader om Kultur-Arv-Opplevelse er sendt inn, og koblinger til Permakultursenteret Bøensætre er etablert. I tillegg er det etablert et selskap for utvikling av Strømsfoss (Strømsfoss Utvikling AS) og et bedriftsnettverk.

Friluftslivsarealene ved Strømsfoss fikk i 2022 tilsagn fra Miljødirektoratet på søknad om statlig sikring, så alt ligger til rette for at Strømsfoss etter hvert vil få status som et statlig sikret

friluftslivsområde for allmennheten. Kommunen har i januar 2023 søkt om statlig sikring av Sjøvik, som er et stort friluftslivsområde ved bredden av Aremarksjøen og Haldenkanalen med flott natur og fine strender. Fra tidligere er Fossbyskjæra et statlig sikret friluftslivsområde som ligger tett inntil Fossby sentrum. Kommunen har nå levert en forvaltningsplan for området med tiltak kostnadsberegnet til nær 5 millioner kr. I finansieringen av prosjektet vil kommunen måtte søke bistand fra et bredt spekter av tilskudds tilbydere.

Lunner

Nordbygda i Lunner har et svært aktivt foreningsliv, som i stor grad har sin base i grendene. Gjennom medvirkningsprosesser har det kommet opp et ønske om å samordne aktivitetene. Historielaget, tre velforeninger, husflidslaget og DNT vil nå arrangere og samordne kulturhistoriske dager mellom grendene i Nordbygda. De frivillige organisasjonene har hver for seg et sterkt engasjement i sitt nærmiljø, særlig med ryddig og opparbeiding av stier og veifar. De søker nå om støtte til opparbeiding av Roa-stien langs elva Vigga, og historiske ferdselsårer som «Den Bergenske Kongevei», og en kobling mellom den og Roa-stien.

I Lunner arbeides det med tre foreløpige arbeidspakker angående kultur, identitet og stedsutvikling. En om Roastien, en annen om miljøtiltak og forskjønnelse i sentrumsnære omgivelser rundt Frøystad, og en tredje om trygge og lett tilgjengelige ferdselsårer til skole og friluftsliv. Et tett samarbeid med frivillige organisasjoner og ildsjeler er helt nødvendig for gjennomføring av tiltakene. Det jobbes derfor videre med innbyggerinvolvering og innbyggerdialog.

1 - Strømsfoss sluser i Aremark. Foto: Stein-Owe Hansen

2 - Bygdemuseet på Grindvoll i Lunner. Foto: Stein-Owe Hansen

3 - Nordmannslepa i Rollag. Foto: Ole Christian Aslaksen

4 - Permakulturhagen på Bøensætre i Aremark. Foto: Hedda Kortnes

Ferdselsårer er blitt en viktig del av bygdemiljøpakkene

Mange frivillige organisasjoner (velforeninger, historielag mv) og enkeltpersoner har i bygdemiljøpakke arbeidet vist et stort engasjement for å rydde og opparbeide stier og ferdselsårer i nærmiljøet. Vi har i arbeidet også sett at det er overlapp mellom den mobilitetskartleggingen vi trenger i kommunene og kartlegging av friluftslivets ferdselsårer.

Prosjektet friluftslivets ferdselsårer er en statlig satsing initiert av Miljødirektoratet, men hvor fylkeskommunen har ansvaret for å følge opp kommunene med stimuleringsmidler og prosessveiledning. Målet er at kommunene skal utarbeide temaplaner for sine ferdselsårer, for å ha et bedre grunnlag for vurdering av dette i planarbeid og annen bruk og aktiviteter.

Miljødirektoratets prosjekt «kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder» er et annet statlig prosjekt som er en nødvendig tvilling til friluftslivets ferdselsårer. Viken fylkeskommune har sett hvor viktig det er å få et kunnskapsgrunnlag om verdifulle friluftslivsområder i kommunen for

kommunal plansaksbehandling, og har bidratt til at bygdepakkekommunene Aremark og Lunner er i gang med arbeidet.

I 2022 kom alle bygdemiljøpakke-kommunene med i arbeidet med friluftslivets ferdselsårer. Rollag arbeider med Nordmannsslepa, det siste tilslaget til Riksantikvarens og DNT's satsing på historiske vandreruter. Lunner og Aremark er i gang med kunnskapsgrunnlag for «Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder». Kartlegging og verdsetting er et av flere viktige kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for en ferdselsåreplan.

Vil du vite mer om Friluftslivets ferdselsårer? Ta kontakt med Anette Christiansen anettech@viken.no eller ta en titt på [våre nettsider](#).

Vil du vite hva som rører seg på friluftslivsfronten i Viken? Vil du vite når søknadsfrister og spennende kurs og andre hendelser finner sted? [Da må du melde deg på vårt nyhetsbrev.](#)

5 - På bildet ser vi representanter for Lunner kommune: Mette Grønmyr (oppvekstfaglig rådgiver), Trine Myrmo (prosjektleder friluftslivskartlegging), Kari-Anne Steffensen Gorset (enhetsleder arealforvaltning) og Kristina Dignes (friluftsliv Viken) som er samlet rundt kartbordet. Foto: Per Kristen Gisleberg

6 - Flotte skiløyper i Lunner kommune. Foto: Anette Christiansen

Forskerverksted for unge i distriktene

Distriktssenteret inviterer til digitalt forskningsverksted med tema "unge i distriktene". Vi ønsker å tipse om dette da temaet er svært aktuelt for pilotkommunene. Verkstedet vil ta for seg spørsmålet: Hva er sammenhengen mellom skole og utdanning, og unges motivasjon for å bo i distriktene?

Ulike kompetansemiljø er invitert til å presentere forskning og erfaringer fra et nordisk til et lokalt perspektiv. Les mer om arrangementet og meld deg på her:

[Digitalt forskerverksted - Ung i distrikts norge](#)

Kontaktpersoner i bygdemiljøpakkearbeidet

Aremark:

Nina Krafft Skolleborg (Nina.KrafftSkolleborg@aremark.kommune.no)

Lunner:

Torstein Brandrud (torstein.brandrud@lunner.kommune.no)

Rollag:

Målfrid Toneidet (malfrid.toeneiet@rollag.kommune.no)

Catherine Lucie Murphy (catherine.lucie.murphy@rollag.kommune.no)

Viken:

Kjersti Morseth Hallerud (kjerstiha@viken.no)

Kristine Valle (kristinval@viken.no)

Stein-Owe Hansen, redaktør (steinha@viken.no)